



РЕПУБЛИКА СРПСКА
РЕПУБЛИЧКИ ЗАВОД ЗА СТАТИСТИКУ

REPUBLIKA SRPSKA
INSTITUTE OF STATISTICS

УПУТСТВО ЗА МАТИЧАРЕ

Бања Лука

2007

ПРЕДГОВОР

Ово упутство је намијењено матичарима у сврху попуњавања статистичких образаца о рођењу (ДЕМ-1), о случају смрти (ДЕМ-2), о склопљеним браковима (ДЕМ- 3) и Прегледа уписа у матичне књиге (ДЕМ-4).

Упутство за матичаре је припремио Републички завод за статистику Републике Српске у складу са обавезама из Програма статистичких истраживања.

Ради међународне упоредивости података виталне статистике дошло је до термилошких и садржајних промјена у статистичким обрасцима.

Упутство за матичаре садржи сва неопходна објашњења за правилно попуњавање статистичких образаца (ДЕМ-образаца) којима се редовно прикупљају подаци о наталитету, морталитету и нупцијалитету.

Молимо да корисници овог упутства све евентуалне примједбе и корисне приједлоге доставе Републичком заводу за статистику.

Ово упутство ће се примјењивати од 1. 1. 2008. године.

Бања Лука, децембар 2007. године

Директор

Славко Шобот

САДРЖАЈ

Предговор.....	2
Упутство за матичаре.....	4
Статистички образац о рођењу (образац ДЕМ-1)	6
Статистички образац о случају смрти (образац ДЕМ-2).....	13
Статистички образац о закључењу брака (образац ДЕМ-3).....	23
Преглед уписа у матичну књигу (образац ДЕМ-4)	29

УПУТСТВО ЗА МАТИЧАРЕ

У Републици Српској воде се матичне књиге рођених, вјенчаних и умрлих. У књиге се уписују законом одређена обиљежја о рођењу, закључењу брака и смрти. Попуњени статистички обрасци о рођењу, закључењу брака, случају смрти, потврде о смрти, љекарски извјештај о смрти и Преглед уписа у матичне књиге, достављају се Републичком заводу за статистику до 5. у мјесецу за претходни мјесец.

Правни основ за прикупљање података

Правни основ за прикупљање података о рођењима, случајевима смрти и закљученим браковима су одредбе Закона о статистици Републике Српске ("Службени Гласник Републике Српске бр. 85/03") и Закона о матичним књигама ("Службени Гласник Републике Српске бр. 18/99").

Обрасци

За прикупљање података у статистици рођених лица, статистици умрлих лица и статистици закључених бракова употребљавају се следећи обрасци:

- статистички образац о рођењу (образац ДЕМ-1),
- статистички образац о случају смрти (образац ДЕМ-2),
- потврда о смрти и љекарски извјештај о узроку смрти,
- статистички образац о закључењу брака - вјенчању (образац ДЕМ-3) и
- преглед уписа у матичне књиге - образац ДЕМ-4.

Лица која су обавезна да достављају податке на статистичким обрасцима су матичари, љекари и друга овлашћена лица за утврђивање смрти.

Матичар је дужан да попуни одговарајући статистички образац приликом сваког уписа у матичну књигу. Дужан је да уз образац о умрлом лицу приложи један примерак потврде о смрти коју је попунио љекар у здравственој установи или љекар мртвозорник којег одреди општина или друго овлашћено лице за утврђивање смрти. Све попуњене обрасце доставља Републичком заводу за статистику.

Подручје прикупљања података

Сваки догађај рођења, смрти и закључења брака уписује се у књиге матичног подручја гдје се десио. Матично подручје може да обухвати једно или више насеља за које поједини матичари воде матичне књиге. Матичар је дужан да утврди надлежност свог подручја да не би дошло до двоструких уписа. Ако матичар води матичне књиге за више мјеста треба да обрати пажњу на то да упис изврши у књигу за одговарајуће мјесто.

Догађаји који се уписују у матичне књиге

У матичне књиге уписују се сви догађаји рођења, смрти и закључења брака који су се десили на појединим матичним подручјима. Уписују се и случајеви који су се десили у иностранству, а који нису уписани у матичне књиге које воде наша дипломатска и конзуларна представништва и то у матичне књиге пребивалишта прије одласка у иностранство. Ови случајеви уписују се на основу одговарајућег Закона о матичним књигама.

У матичне књиге у иностранству које воде наша дипломатска и конзуларна представништва уписују се догађаји рођења, смрти и закључења брака на основу пријава наших грађана у иностранству.

Статистички обрасци се попуњавају одмах након уписа у матичне књиге.

Дужности матичара

Матичар је дужан дана свако питање на статистичким обрасцима упише тачан одговор према Упутствима за попуњавање статистичких образаца. Статистичке обрасце матичар добија од Републичког завода за статистику у потребним количинама и треба да води рачуна да се обрасци не уништавају и да се користе искључиво за сврхе за које су намијењени.

Уз сваки попуњени статистички образац о случају смрти матичар је дужан да приложи један примјерак Потврде о смрти са љекарским извјештајем о узроку смрти.

СТАТИСТИЧКИ ОБРАЗАЦ О РОЂЕЊУ (образац ДЕМ-1)

За свако живорођено и мртворођено дијете попуњава се статистички образац ДЕМ-1. У заглављу обрасца уписује се општина и мјесто рођења, сједиште матичара као и матично подручје за које се води матична књига рођених, текући број уписа, дан, мјесец и година уписа.

За дјецу рођену ван територије Републике Српске на првој линији уписује се назив општине Републике Српске у којој је случај регистрован, а на другој линији назив државе у којој се дијете родило.

Називи наведени на трећој и четвртој линији увјек се односе на насеља која се налазе на подручју општине регистрације У Републици Српској, без обзира на то да ли је ријеч о дјечи рођеној на територији Републике Српске или ван територије Републике Српске.

1. Дијете је рођено

Код питања 1 ако је дијете рођено живо заокружује се шифра 1, а ако је рођено мртво шифра 2. Према препорукама Свјетске здравствене организације, дефиниција за живорођење гласи: "Живорођење је комплетно избацавање или вађење плода из тијела мајке, независно од дужине трајања трудноће, који послије тог одвајања дише или показује друге знаке живота, као што су откуцаји срца, пулсација пупчане врпце или јасни покрети вољних мишића, без обзира на то да ли је била пресјечена пупчана врпца или је плацента била припојена; сваки производ таквог рађања сматра се живорођеним дјететом."

За свако живорођено дијете, без обзира на то колико дуго је оно послије рођења живјело, мора се попунити образац ДЕМ-1.

Мртворођеним се сматра дијете рођено, односно извађено из тијела мајке, без икаквих знакова живота тј. ако није дисало нити показивало неки други знак живота, а ношено је дуже од 28 седмица (7 лунарних мјесеци).

За свако мртворођено дијете попуњава се образац ДЕМ-1.

2. Име дјетета

Приликом пријаве рођења, ако је одређено име дјетета уписује се његово име. Ако није одређено име, матичар као одговор ставља син или кћи, зависно од пола дјетета.

3. Пол дјетета

За мушко дијете заокружује се шифра 1, а за женско дијете шифра 2.

4. Датум рођења

Уписује се дан, мјесец, година рођења и остатак цифара ЈМБГ у кућице предвиђене на упитнику. Пажљиво се преписује свих 13 цифара, с тим што се првих 7 цифара које представљају: дан, мјесец и годину уписују у кућице између којих постоји размак, док се осталих 6 цифара уписује у спојене кућице.

5. Пребивалиште мајке

Код пребивалишта мајке уписује се мјесто, општина, улица и број ако је пребивалиште на територији Републике Српске, односно страна држава ако мајка не борави на територији Републике Српске.

За дјецу страних држављана са пребивалиштем у иностранству, а која су рођена на територији Републике Српске, адресни подаци се уписују у зависности од дужине боравка мајке на територији Републике Српске.

За нахочад на ово питање треба уписати назив насеља и општине гдје је дијете нађено.

5.а Ако је мајка одсутна из пребивалишта дуже од годину дана треба заокружити ширу 1, а ако није била одсутна из пребивалишта дуже од годину дана до датума рођења дјетета шифру 2.

5.б Ако је мајка одсутна из пребивалишта дуже од годину уписати мјесто, општину, или страну државу (ако борави у иностранству).

На ово питање не треба уписивати одговор за нађено дијете (нахоче).

6. Гдје је дијете рођено и уз чију помоћ

Ако је дијете рођено у здравственој установи, треба заокружити шифру 1 без обзира ко је пружио помоћ при порођају, а ако је дијете рођено на другом мјесту, треба заокружити једну од шифара 2, 3, или 4 зависно од тога ко је пружио помоћ при порођају.

За нахочад или нађену дјецу треба заокружити шифру 4.

7. Тежина дјетета при рођењу

Тежина на рођењу је прва тежина плода или новорођеног дјетета измјерена непосредно послје рођења и изражена у грамима.

Тежина се уписује у грамима (податак добијен из породилишта или од пријавиоца).

8. Овим порођајем је рођено

Одговор на ово питање под а) даје се на сваком обрасцу, без обзира на то да ли је рођено само једно дијете или су рођени близанци, тројке или више дјеце и без обзира на то колико је од њих живорођено, а колико мртворођено. Уписује се укупан број дјеце рођене у овом порођају.

Одговор под б) даје се само за случај вишеструког порођаја. У кућице се уписује ред рођења у зависности да ли је рођено прво, друго, итд. дијете. Код вишеструких порођаја треба за свако дијете попунити образац ДЕМ-1.

Ако подаци о порођају нису познати (нахоче), сматраће се да је рођено у обичном порођају (тј. да је рођено само једно дијете).

9. Колико је мајка до сада родила дјеце

На ово питање треба уписати укупан број дјеце коју је мајка до сада родила рачунајући и дијете за које се попуњава образац ДЕМ-1. Уписују се живорођена и мртворођена дјеца из овог и ранијих бракова, као и дјеца ове мајке рођена ван брака ако их је имала. Затим се уписују подаци о броју живорођене и мртворођене дјеце од укупног броја претходно уписаног.

За нахочад се не уписују подаци.

10. Колико је од те дјеце у животу

Одговор на ово питање обухвата дјецу која су била у животу у моменту рођења овог дјетета, укључујући и ово дијете. Ако се образац попуњава за дијете из вишеструког порођаја треба водити рачуна о реду рођења сваког дјетета у том порођају.

За нахочад се не уписују подаци.

11. У ком браку мајке је ово дијете рођено

Одговор на ово питање се даје заокруживањем једног од одговора зависно који је брак по реду: за први брак шифра 1, за други брак шифра 2, за трећи и више шифра 3, за ванбрачно дијете шифра 4 и за нахоче шифра 5.

12. Датум закључења брака

Одговор на ово питање треба уписати само за дјецу рођену у законитом браку. Као одговор уписује се дан, мјесец и година закључења брака родитеља.

13. *Колико је мајка родила дјеце у овом браку*

Као одговор на ово питање треба уписати податке о броју дјеце: укупно, живорођене и мртворођене које је мајка родила само у овом браку, а не и дјецу рођену у ранијим браковима или ван брака.

ПОДАЦИ О МАЈЦИ И ОЦУ

С обзиром да су питања о мајци и оцу исте садржине, упутства за контролу и шифрирање одговора дата су заједно, с тим што испред сваког питања стоји по два редна броја, од којих се први односи на питање за мајку, а други за оца.

За дјецу рођену ван брака уписују се у матичну књигу подаци о оцу ако су познати приликом пријаве дјетета.

За нахочад се не уписују подаци.

14. и 22. *Презиме и име*

Треба уписати презиме и име мајке, односно оца онако како је уписано у матичну књигу рођених.

15. и 23. *Датум рођења и ЈМБГ*

Треба уписати дан, мјесец и годину рођења мајке односно оца и осталих 6 бројева јединственог матичног броја грађана према објашњењима датим код питања 4.

16. и 24. *Држављанство*

Одговор на ово питање уписује се на основу важећих исправа о држављанству. Ако се ради о лицу са двојним држављанством, онда треба на линије уписати оба одговора. Ако је држављанство непознато онда на линију треба уписати "непознато". Ако се ради о лицима без држављанства то треба уписати на линији поред питања.

17. и 25. *Национална припадност*

Одговор на ово питање треба писати тачно онако како изјави лице које пријављује случај за упис у матичну књигу. Уколико лице које даје одговор на ово питање не жели да се изјасни о националној припадности треба уписати "није се изјаснио".

18. и 26. Вјероисповјест

Грађанима Републике Српске је загарантована слобода исповједања вјере. Одговор треба уписати онако како изјави лице које пријављује случај рођења.

19. и 27. Школска спрема

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре од 1 до 9, за највишу школу коју је лице завршило. Под највишом завршеном школом подразумијева се врста школе чијим је завршавањем лице стекло највиши степен образовања.

20. и 28. Активност

Одговор на ово питање треба дати заокруживањем само једног броја од 1 до 6.

Уколико је заокружена шифра 1 или 2, обавезно је на линију уписати тачан назив занимања које мајка, односно отац обавља.

Занимање мајке, односно оца одређује се првенствено према врсти посла које обавља, а не према школској спреми коју посједује. Тако, на примјер, лице које је завршило економски факултет може да буде: професор, шеф рачуноводства, новинар, руководилац финансијских послова, ревизор итд. Исто тако лице које је завршило економски факултет, а стиче средства за живот обављањем неког занимања за које није потребна висока стручна спрема, онда се уписује назив тог занимања (нпр. конобар, таксиста, трговац и сл.).

Примјери за правилно попуњавање занимања мајке или оца, за која је код активности заокружено 1 или 2

Уопштени и непотпуни одговори:	Правилни одговори:
пољопривредник	- пољопривредник (сточар, ратар, воћар - произвођач за тржиште) - пољопривредник - произвођач за сопствене потребе
пољопривредни радник	- пољопривредник помоћни радник (у сточарству, ратарству, воћарству)
рибар	- рибар на мору, слатководни рибар, радник у рибњаку

Уопштени и непотпуни одговори:	Правилни одговори:
металски радник	- металостругар индустријски, ливац занатлија, ливац индустријски, металостругар занатлија
дрвопрерађивачки радник	- дрвостругар занатлија, дрвостругар индустријски.
текстилни радник	- ручни плетач текстила занатлија, машински плетач текстила у индустрији и сл.
пекар, месар	- пекар занатлија, пекар индустријски, месар занатлија, месар индустријски.
професор, предавач	- професор у средњој школи, професор у вишој школи, професор на факултету, исто важи и за предавача
службеник, референт, инспектор, савјетник	- матичар, референт за социјалну заштиту, санитарни инспектор, правни савјетник
здравствени радник	- медицинска сестра, физиотерапеут, акушерска сестра, фармацеутски техничар, љекар-специјалиста опште праксе, фармацеут у veleпродаји
пословођа, надзорник, предрадник	- пословођа бетонаре, надзорник ткања, предрадник у преради дрвета
инжењер	- електротехнички, машински, грађевински инжењер
техничар	- техничар електронике, техничар за кожарство, техничар гумарства, техничар друмског саобраћаја, рударски техничар
руководилац	- руководилац протокола, руководилац финансијских послова, руководилац кадровских послова

21. и 29. Положај у запослености

Одговор на ово питање треба дати за лица која обављају занимање. Као одговор на ово питање треба да буде заокружен број уз одговарајући одговор, у зависности од тога да ли се ради о: запосленом лицу - шифра 1, послодавцу - шифра 2, самозапосленом - шифра 3 и помажућем члану домаћинства - шифра 4.

Запосленици су лица у радном односу код правних или физичких лица у предузећима, установама, банкама и сл. У ову групу спадају и лица која су запослена у приватним самосталним угоститељским, трговачким и другим радњама која нису власници, као и чланови домаћинства који за свој рад примају плату, односно за која се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

Послодавци су лица која су власници или сувласници предузећа, самосталне угоститељске радње, трговачке радње и др. и која запошљавају једног или више радника.

Самозапосленици су лица која самостално обављају дјелатност. Овај одговор се заокружује и за слободне професије, као и за лице које ради за властити рачун (улични продавци сувенира, сјеменки, улични чистачи ципела и сл.)

Помажући чланови домаћинства су лица која редовно раде на имању (у самосталној угоститељској радњи, предузећу, итд.) неког од чланова домаћинства и за тај рад не добијају плату нити им се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

СТАТИСТИЧКИ ОБРАЗАЦ О СЛУЧАЈУ СМРТИ (образац ДЕМ-2)

Умрлим се сматра свако живорођено лице код кога је наступио трајни престанак свих функција које започињу рођењем, без могућности поновног оживљавања. Под умрлим се не сматрају мртворођени.

Приликом уписа у матичну књигу умрлих матичар је дужан да за свако умрло лице попуни статистички образац о случају смрти (ДЕМ-2).

Статистички образац ДЕМ-2 попуњава се за сва умрла лица без обзира да ли је смрт природна, насилна или неутврђена.

Чињенице о смрти уписују се у матичну књигу умрлих на основу Потврде о смрти, рјешења органа надлежног за вођење матичних књига или правоснажне судске одлуке.

Уз попуњени образац о случају, смрти матичар мора да приложи један примјерак попуњеног обрасца "Потврда о смрти", а други примјерак улаже у списе матичне књиге умрлих.

Из потврде о смрти матичар утврђује да ли је лице било лијечено или није, као и податак о насилној смрти.

ПОДАЦИ ЗА СВА УМРЛА ЛИЦА

У заглављу обрасца ДЕМ-2 уписује се мјесто догађаја и сједиште матичара као и матично подручје за које се води матична књига, датум уписа и текући број уписа и дан, мјесец и година уписа.

За лица умрла ван територије Републике Српске, на првој линији уписује се назив општине Републике Српске у којој је случај регистрован, а на другој линији назив државе у којој је смрт наступила.

Називи наведени на трећој и четвртој линији увијек се односе на насеља која се налазе на подручју општине регистрације у Републици Српској, без обзира на то да ли је ријеч о лицима умрлим на територији Републике Српске или ван њене територије.

За леш који је нађен, а није било могуће утврдити идентитет, одговоре у статистичком обрасцу треба попуњити из записника о нађеном тијелу.

Приликом уписивања одговора на поједина питања, матичар треба да поступа према ниже наведеним објашњењима.

1. Презиме и име умрлог и лично име родитеља

Треба уписати презиме и име умрлог и лично име родитеља онако како је уписано у матичну књигу умрлих.

2. Пол

За мушко лице треба заокружити шифру 1 а за женско лице шифру 2.

3. Датум смрти

Треба уписати датум (дан, мјесец и годину) и час смрти, рачунајући часове од 0 до 24, нпр. 15. јануара 2001. године у 23 часа (не у 11 часова увече).

За леш накнадно пронађен, датум смрти треба уписати из записника који саставља надлежни орган.

4. Датум рођења и ЈМБГ

У кућице треба уписати дан, мјесец и годину рођења и осталих 6 бројева јединственог матичног броја грађанина (ЈМБГ), а (на линију поред питања) за дјецу до 7 дана старости још и час рођења. Пажљиво се преписује свих 13 цифара, с тим што се првих 7 цифара које представљају: дан, мјесец и годину рођења уписују у кућице између којих постоји размак, док се осталих 6 цифара уписује у спојене кућице.

Податак уписати тачно онако како је уписан у матичну књигу умрлих.

За лице за које се не располаже потпуним матичним бројем у кућице треба уписати само дан, мјесец и годину рођења, нпр. за лице рођено 12. септембра 1940. године треба уписати 12 09 1940.

5. Пребивалиште

Код пребивалишта умрлог лица уписује се мјесто, општина, улица и број ако је пребивалиште на територији Републике Српске, односно страна држава ако умрло лице није боравило на територији Републике Српске.

За држављане Републике Српске који су умрли у иностранству уписује се назив оног мјеста у чију је матичну књигу умрлих случај уписан, сходно одредбама Закона о матичним књигама.

За стране држављане са пребивалиштем у иностранству, а који су умрли на територији Републике Српске, адресни подаци се уписују у зависности од дужине боравка у Републици Српској.

5.а Ако је умрло лице било одсутно из пребивалишта дуже од годину дана треба заокружити шифру 1 а ако није било одсутно из пребивалишта дуже од годину дана до датума смрти, шифру 2.

5.б Ако је умрло лице било одсутно из пребивалишта дуже од годину дана уписати мјесто, општину, или страну државу (ако борави у иностранству).

За нађени леш за који није могао да се утврди идентитет као пребивалиште треба уписати мјесто (насеље) гдје је случај уписан у матичну књигу умрлих.

6. Брачно стање

Одговор на ово питање треба дати заокруживањем шифре уз један од понуђених одговора, према законском брачном стању лица у моменту смрти.

За дјецу и сва лица која никада нису склапала брак заокружује се шифра 1 (неожењен-неудата). За законски склопљени брак шифра 2. Ако је ранији брак престао смрћу другог супружника, шифра 3 и ако је брак разведен правоснажном судском пресудом, шифра 4.

7. Држављанство

Одговор на ово питање уписује се на основу важећих исправа о држављанству. Ако се ради о лицу са двојним држављанством, онда треба на линије уписати оба одговора. Ако је држављанство непознато онда на линију треба уписати "непознато". Ако се ради о лицима без држављанства то треба уписати на линији поред питања.

8. Национална припадност

Одговор на ово питање треба уписати тачно онако како изјави лице које пријављује случај за упис у матичну књигу умрлих.

9. Вјероисповјест

Грађанима Републике Српске је загарантована слобода исповједања вјере. Одговор треба уписати онако како изјави лице које пријављује случај смрти.

10. Школска спрема

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре за највишу школу коју је лице завршило. Под највишом завршеном школом подразумева се врста школе чијим је завршавањем лице стекло највиши степен образовања.

У случају да лице које пријављује случај смрти не зна школску спрему умрлог, на ово питање не уписује се ни један одговор.

11. Активност

Одговор на ово питање треба дати заокруживањем само једног броја од 1 до 6.

Уколико је заокружена шифра 1 или 2, обавезно је на линију уписати тачан назив занимања које је умрло лице обављало.

Занимање умрлог лица одређује се првенствено према врсти посла које је обављало, а не према школској спреми коју је посједовало. Тако, на примјер, лице које је завршило економски факултет могло је да буде: професор, шеф рачуноводства, новинар, руководилац финансијских послова, ревизор итд. Исто тако лице које је завршило економски факултет, а стицало је средства за живот обављањем неког занимања за које није потребна висока стручна спрема, онда се уписује назив тог занимања (нпр. конобар, таксиста, трговац и сл.).

Примјери за правилно попуњавање занимања умрлог лица за која је код активности заокружено 1 или 2

Уопштени и непотпуни одговори:	Правилни одговори:
пољопривредник	- пољопривредник (сточар, ратар, воћар - произвођач за тржиште) - пољопривредник - произвођач за сопствене потребе
пољопривредни радник	- пољопривредник помоћни радник (у сточарству, ратарству, воћарству)
рибар	- рибар на мору, слатководни рибар, радник у рибњаку
металски радник	- металостругар индустријски, ливац занатлија, ливац индустријски, металостругар занатлија

Уопштени и непотпуни одговори:	Правилни одговори:
дрвопрерађивачки радник	- дрвостругар занатлија, дрвостругар индустријски.
текстилни радник	- ручни плетач текстила занатлија, машински плетач текстила у индустрији и сл.
пекар, месар	- пекар занатлија, пекар индустријски, месар занатлија, месар индустријски.
професор, предавач	- професор у средњој школи, професор у вишој школи, професор на факултету, исто важи и за предавача
службеник, референт, инспектор, савјетник	- матичар, референт за социјалну заштиту, санитарни инспектор, правни савјетник
здравствени радник	- медицинска сестра, физиотерапеут, акушерска сестра, фармацеутски техничар, љекар-специјалиста опште праксе, фармацеут у велепродаји
пословођа, надзорник, предрадник	- пословођа бетонаре, надзорник ткања, предрадник у преради дрвета
инжењер	- електротехнички, машински, грађевински инжењер
техничар	- техничар електронике, техничар за кожарство, техничар гумарства, техничар друмског саобраћаја, рударски техничар
руководилац	- руководилац протокола, руководилац финансијских послова, руководилац кадровских послова

12. Активност издржаваоца

Одговор на ово питање треба уписати само за она лица код којих је на питање 11 заокружен одговор 5.

13. Положај у запослености

Одговор на ово питање треба дати за лице које је обављало занимање. Као одговор на ово питање треба да буде заокружен број уз одговарајући одговор, у зависности од тога да ли се радило о: запосленом лицу - шифра 1; послодавцу - шифра 2; samozапосленом - шифра 3 и помажућем члану домаћинства - шифра 4.

Запосленици су лица у радном односу код правних или физичких лица у предузећима, установама, банкама и сл. У ову групу спадају и лица која су запослена у приватним самосталним угоститељским, трговачким и другим радњама која нису власници, као и чланови домаћинства који за свој рад примају плату, односно за која се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

Послодавци су лица која су власници или сувласници предузећа, самосталне угоститељске радње, трговачке радње и др. и која запошљавају једног или више радника.

Самозапосленици су лица која самостално обављају дјелатност. Овај одговор се заокружује и за слободне професије, као и за лица која раде за властити рачун (улични продавци сувенира, сјеменки, улични чистачи ципела и сл.)

Помажући чланови домаћинства су лица која редовно раде на имању (самосталној угоститељској радњи, предузећу, итд.) неког од чланова домаћинства и за тај рад не добијају плату нити им се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

14. Гдје је смрт наступила

Одговор на ово питање се даје увидом у Потврду о смрти заокруживањем једног од 3 одговора наведена у обрасцу.

Ако је смрт наступила у здравственој установи, заокружује се шифра 1.

Ако је смрт наступила ван здравствене установе, а смрт је утврдио љекар заокружиће се шифра 2.

Изузетно, за лица која су умрла ван здравствене установе може се заокружити и шифра 3 и то кад је упис у матичну књигу извршен на основу судске одлуке или рјешења надлежног органа.

У случају када је заокружена шифра 3, матичар у простору предвиђеном за напомене треба да да ближа објашњења о разлогу давања овог одговора.

15. Да ли је умрли био лијечен од болести од које је умро

Одговор на ово питање треба дати увидом у љекарски извјештај Потврде о смрти.

Шифра 1 заокружује се само ако је умрлом лицу била пружена стручна помоћ љекара у вези са болешћу, повредом од које је лице умрло, без обзира да ли је лице било лијечено у здравственој установи или ван здравствене установе.

Шифра 2 заокружује се за лице које уопште није било лијечено или није било лијечено од болести или повреде која је довела до смрти.

16. Ко је дао податке о узроку смрти

Треба заокружити само један од одговора наведених у обрасцу на основу података из Потврде о смрти.

Одговор може бити: ординирајући љекар - шифра 1, мртвозорник са медицинском документацијом - шифра 2, мртвозорник без медицинске документације - шифра 3 и обдуктор - шифра 4.

17. Узрок смрти

На ово питање матичар не даје одговор. Овај одговор уписије љекар шифрант.

18. Да ли је смрт

Смрт може да буде природна и заокружује се шифра 1, насилна, гдје се заокружује шифра 2 и непознато када се није могло утврдити да ли је природна или насилна смрт, шифра 3.

19. Да ли је умрло лице одојче

Одговор на ово питање је обавезан ако се ради о одојчету, што се може провјерити из датума рођења. Ако је умрло лице одојче, заокружује се шифра 1, а ако није одојче, шифра 2.

ПОДАЦИ О НАСИЛНОЈ СМРТИ

20. Врста насилне смрти

Код овог питања треба заокружити један од одговора наведених у обрасцу, у зависности да ли се ради о несрећном случају - шифра 1, самоубиству - шифра 2, убиству - шифра 3, већ према томе које су околности довеле до смрти. Одговор "остало" - шифра 4, односи се на: повреде нанесене при легалним интервенцијама полиције и других извршилаца закона, повреде настале због ратних операција, компликације усљед медицинског и хирушког лијечења, као и догађаје са неутврђеним поријеклом насилне смрти.

21. Када се десио догађај који је изазвао насилну смрт

Одговор на ово питање треба дати када се случај десио, а не када је смрт наступила. Уписује се дан, мјесец, година и час када се догађај десио, дан у недјељи, као и размак између догађаја и смрти.

22. Спољни узрок смрти

На ово питање матичар не даје одговор. Овај одговор уписије лекар шифрант.

23. Мјесто догађаја

Одговор на ово питање треба дати заокруживањем једног од понуђених одговора, у зависности гдје се насилна смрт десила.

24. У тренутку догађаја умрло лице је било

Одговор на ово питање даје се упоређивањем претходног одговора и изјаве пријавиоца и увидом у потврду о смрти.

ПОДАЦИ О УМРЛОМ ОДОЈЧЕТУ И МАЈЦИ

Одговори на сљедећа питања дају се само за умрлу одојчад, тј. за дјецу умрлу у првој години живота. За остала лица на ова питања се не дају одговори.

25. Умрло одојче је

Одговор на ово питање треба дати заокруживањем шифре 1 ако је одојче рођено у браку, односно шифре 2 ако је рођено ван брака и шифре 3 за нахоче.

Као брачно дијете сматра се само оно дијете које је рођено у браку закљученом по одредбама Закона о браку.

Дијете рођено ван брака је оно дијете које је родила неувдата жена, затим удовица или разведена жена послвије рока од 300 дана од престанка брака, као и увдата жена која је родила а гдје је оспорено очинство мужа.

Нахоче је нађено, напуштено дијете.

26. Мајка умрлог одојчета је

Ако је мајка жива треба заокружити шифру 1, умрла прије одојчета шифру 2, умрла послвије одојчета шифру 3 и шифру 4 ако је мајка била непозната.

27. Датум рођења мајке умрлог одојчета

Као одговор на ово питање треба уписати дан, мјесец и годину рођења.

28. Школска спрема мајке

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре за највишу школу коју је мајка завршила. Под највишом завршеном школом подразумева се врста школе чијим је завршавањем мајка стекла највиши степен образовања.

У случају да лице које пријављује случај смрти не зна школску спрему мајке, на ово питање не уписује се ни један одговор.

29. Активност мајке

Одговор на ово питање треба дати заокруживањем само једног броја од 1 до 6. За лица која су обављала занимања треба уписати пун назив занимања. Одговор на ово питање се даје као и на питање 11 за умрла лица.

30. Активност издржаваоца мајке

Одговор на ово питање треба уписати само за она лица која су на питање 29 заокружила шифру 5.

31. Положај у запослењу мајке односно њеног издржаваоца

На ова питање одговор се даје као и на питање 13 за умрла лица.

32. Колико је мајка умрлог одојчета укупно родила дјеце

Одговор на ово питање даје се уписивањем броја укупно рођене дјеце коју је мајка умрлог одојчета родила, како у овом браку тако и у ранијим браковима, као и дјеце рођене ван брака, ако је родила прије брака и то рачунајући и живорођену и мртворођену дјецу.

УПУТСТВО ЗА ПОПУЊАВАЊЕ И ДОСТАВЉАЊЕ ПОТВРДЕ О СМРТИ

Статистички подаци о умрлим лицима треба да служе првенствено здравственим радницима за проучавање узрока смртности становништва према полу, старости, занимању и другим обиљежјима како за ниво општине, тако и за цијелу Републику Српску.

Потврда је једини документ на основу којег матичар може извршити упис у матичну књигу умрлих.

Потврда о смрти издаје се по службеној дужности или на захтјев лица које је по закону дужно да пријави чињеницу смрти.

Потврду о смрти издаје се у три примјерка. Један примјерак задржава здравствена установа, односно љекар, а два примјерка се достављају матичару, односно издају лицу које је по закону дужно да пријави чињеницу смрти.

Један примјерак матичар улаже у списе матичне књиге умрлих, под текућим бројем основног уписа, а други примјерак прилаже уз статистички образац о случају смрти (образац ДЕМ-2) и доставља надлежној статистичкој институцији.

Статистика прикупљене обрасце ДЕМ-2 и Потврду о смрти доставља Институту за заштиту здравља Републике Српске ради шифрирања узрока смрти.

Институт за заштиту здравља Републике Српске у обавези је да у року од тридесет дана врати статистичком заводу обрасце ДЕМ-2 и потврде о смрти, исконтролисане и шифриране.

Потврда о смрти попуњава се за све случајеве смрти, без обзира на старост умрлог.

Уписивање дијагнозе узрока смрти је обавеза љекара који је попуњавао потврду.

Подаци о узроку смрти су повјерљиви, тако да сва лица која рукују обрасцима у којима су садржани ови подаци морају да их чувају као службену тајну.

Љекар који уписује податке о узроку смрти у Љекарски извјештај, потврђује смртни исход, уписује тачан датум и час када је то урадио и овјерава тачност унесених података својим потписом, факсимилом и печатом здравствене установе у којој ради.

СТАТИСТИЧКИ ОБРАЗАЦ О ЗАКЉУЧЕЊУ БРАКА (образац ДЕМ-3)

За сваки законито закључени брак матичар треба да попуни статистички образац ДЕМ-3.

Подаци који се налазе у матичној књизи вјенчаних преносе се на образац. Одговор на остала питања матичар ће да тражи од супружника приликом вјенчања или ће да их препише из записника.

Одговоре треба дати према стању прије ступања у брак.

У заглављу обрасца уписује се мјесто вјенчања и сједиште матичара као и матично подручје за које се води матична књига вјенчаних, датум уписа, текући број уписа, дан, мјесец и годину уписа.

За лица вјенчана ван територије Републике Српске, на првој линији уписује се назив општине Републике Српске у којој је случај регистрован, а на другој линији назив државе у којој је вјенчање обављено.

Називи наведени на трећој и четвртој линији увијек се односе на насеља која се налазе на подручју општине регистрације у Републици Српској, без обзира на то да ли је ријеч о лицима вјенчаним на територији Републике Српске или ван територије Републике Српске.

Приликом уписивања одговора на поједина питања, матичар треба да поступа према датим објашњењима, с тим да се објашњења за питања која се односе на младожењу и невјесту дају упоредо са јединственим редним бројем.

ПОДАЦИ ЗА МЛАДОЖЕЊУ И НЕВЈЕСТУ

1. Презиме и име

Треба уписати презиме и име младожење односно невјесте онако како је уписано у матичну књигу вјенчаних.

2. Датум рођења и ЈМБГ

Треба уписати дан, мјесец и годину рођења младожење односно невјесте и осталих 6 бројева јединственог матичног броја грађана.

Уписује се дан, мјесец, година рођења и остатак цифара ЈМБГ у кућице предвиђене на упитнику. Пажљиво се преписује свих 13 цифара, с тим што се првих 7 цифара које представљају: дан, мјесец и годину уписују у кућице између којих постоји размак, док се осталих 6 цифара уписује у спојене кућице.

3. Раније брачно стање

Треба заокружити шифру уз један од датих одговора према законском брачном стању младожење, односно невјесте прије закључења брака. Одговори могу бити:

- неожењен - неодата, шифра 1
- ожењен - удата, шифра 2
- удовац - удовица, шифра 3
- разведен - разведена шифра 4

4. Који је брак по реду

Треба заокружити шифру уз један од датих одговора према законском брачном стању младожење, односно невјесте прије закључења брака. Одговори могу бити:

- први шифра 1
- други шифра 2
- трећи и више шифра 3.

5. Датум закључења брака

Уписује се пун датум закључења брака, дан, мјесец и година.

На основу података о датуму вјенчања, израчунава се старост младожење и невјесте при закључењу брака и зато треба уписати потпун датум вјенчања.

6. Пребивалиште прије закључења брака

Овај податак треба уписати за младожењу и невјесту. Као одговор на ово питање треба уписати мјесто сталног становања које лице сматра пребивалиштем. Уписује се, мјесто (насеље), општина, улица и број пребивалишта младожење/невјесте. Назив општине и мјеста треба уписати према важећој територијалној подјели у тренутку уписа у матичну књигу вјенчаних.

За младожењу односно невјесту, држављане Републике Српске који су вјенчани у иностранству, уписује се назив оног мјеста у чију је матичну књигу вјенчаних случај уписан, сходно одредбама Закона о матичним књигама.

За стране држављане са пребивалиштем у иностранству, а који су вјенчани на територији Републике Српске, адресни подаци се уписују у зависности од дужине боравка у Републици Српској.

6.а Ако је младожења односно невјеста био/ла одсутан/одсутна из пребивалишта дуже од годину дана треба заокружити шифру 1, а ако није био/ла одсутан/одсутна из пребивалишта дуже од годину дана до датума вјенчања, шифру 2.

6.б Ако је младожења односно невјеста био/ла одсутан/одсутна из пребивалишта дуже од годину уписати мјесто, општину, или страну државу (ако борави у иностранству).

7. Држављанство

Одговор на ово питање уписује се на основу важећих исправа о држављанству. Ако се ради о лицу са двојним држављанством, онда треба на линије уписати оба одговора. Ако је држављанство непознато онда на линију треба уписати "непознато". Ако се ради о лицима без држављанства то треба уписати на линији поред питања.

8. Национална припадност

Одговор на ово питање треба писати тачно онако како изјави лице које пријављује случај за упис у матичну књигу. Уколико лице које даје одговор на ово питање не жели да се изјасни о националној припадности, треба уписати "није се изјаснио/ла".

9. Вјероисповјест

Грађанима Републике Српске је загарантована слобода исповједања вјере. Као одговор треба уписати онако како изјави лице које пријављује случај рођења.

10. Школска спрема

Одговор на ово питање даје се заокруживањем шифре за највишу школу коју је младожења/невјеста завршио/ла. Под највишом завршеном школом подразумијева се врста школе чијим је завршавањем лице стекло највиши степен образовања.

11. Активност младожење/невјесте

Одговор на ово питање треба дати заокруживањем само једног броја од 1 до 6.

Уколико је заокружена шифра 1 или 2, обавезно је на линију уписати тачан назив занимања младожење односно неvjесте.

Занимање младожење односно неvjесте одређује се првенствено према врсти посла које обављају, а не према школској спреми коју су завршили. Тако, на примјер, лице које је завршило економски факултет може да буде: професор, шеф рачуноводства, новинар, руководилац финансијских послова, ревизор итд. Исто тако, за лице које је завршило економски факултет, а стиче средства за живот обављањем неког занимања за које није потребна висока стручна спрема, онда се уписује назив тог занимања (нпр. конобар, таксиста, трговац и сл.).

Примјери за правилно попуњавање занимања младожење односно неvjесте за која је код активности заокружено 1 или 2

Уопштени и непотпуни одговори:	Правилни одговори:
пољопривредник	- пољопривредник (сточар, ратар, воћар - произвођач за тржиште) - пољопривредник - произвођач за сопствене потребе
пољопривредни радник	- пољопривредник помоћни радник (у сточарству, ратарству, воћарству)
рибар	- рибар на мору, слатководни рибар, радник у рибњаку
металски радник	- металостругар индустријски, ливац занатлија, ливац индустријски, металостругар занатлија
дрвопрерађивачки радник	- дрвостругар занатлија, дрвостругар индустријски.
текстилни радник	- ручни плетач текстила занатлија, машински плетач текстила у индустрији и сл.
пекар, месар	- пекар занатлија, пекар индустријски, месар занатлија, месар индустријски.
професор, предавач	- професор у средњој школи, професор у вишој школи, професор на факултету, исто важи и за предавача

Уопштени и непотпуни одговори:	Правилни одговори:
службеник, референт, инспектор, савјетник	- матичар, референт за социјалну заштиту, санитарни инспектор, правни савјетник
здравствени радник	- медицинска сестра, физиотерапеут, акушерска сестра, фармацеутски техничар, љекар-специјалиста опште праксе, фармацеут у велепродаји
пословођа, надзорник, предрадник	- пословођа бетонаре, надзорник ткања, предрадник у преради дрвета
инжењер	- електротехнички, машински, грађевински инжењер
техничар	- техничар електронике, техничар за кожарство, техничар гумарства, техничар друмског саобраћаја, рударски техничар
руководилац	- руководиоца протокола, руководиоца финансијских послова, руководиоца кадровских послова

12. Активност издржаваоца младожење/невјесте

Одговор на ово питање треба уписати само за она лица код којих је на питање 11 заокружен одговор 5.

13. Положај у запослености

Одговор на ово питање треба дати за лице које је обавља занимање. Као одговор на ово питање треба да буде заокружен број уз одговарајући одговор, у зависности од тога да ли се ради о: запосленом лицу - шифра 1, послодавцу - шифра 2, samozапосленом - шифра 3 и помажућем члану домаћинства - шифра 4.

Запосленици су лица у радном односу код правних или физичких лица у предузећима, установама, банкама и сл. У ову групу спадају и лица која су запослена у приватним самосталним угоститељским, трговачким и другим радњама која нису власници, као и чланови домаћинства који за свој рад примају плату, односно за која се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

Послодавци су лица која су власници или сувласници предузећа, самосталне угоститељске радње, трговачке радње и др. и која запошљавају једног или више радника.

Самозапосленици су лица која самостално обављају дјелатност. Овај одговор се заокружује и за слободне професије, као и за лица која раде за властити рачун (улични продавци сувенира, сјеменки, улични чистачи ципела и сл.).

Помажући чланови домаћинства су лица која редовно раде на имању, самосталној угоститељској радњи, предузећу, итд. неког од чланова домаћинства и за тај рад не добијају плату нити им се уплаћује пензионо и здравствено осигурање.

ПРЕГЛЕД УПИСА У МАТИЧНУ КЊИГУ (образац ДЕМ-4)

Преглед уписа у матичне књиге саставља се мјесечно према времену уписа, а не према времену када се случај десио. На примјер, ако је дијете рођено у фебруару, а у матичну књигу рођених уписано у мају онда ће бити обухваћено извјештајем за мај.

Преглед уписа у матичне књиге (образац ДЕМ-4) матичар саставља сваког мјесеца за претходни мјесец, чак и онда када у току претходног мјесеца није био ниједан случај уписа у матичне књиге. Образац треба доставити Републичком заводу за статистику са комплетним обрасцима најкасније до 5. у мјесецу. Овај образац матичар попуњава у два примјерка. Један доставља Републичком заводу за статистику, а други оставља за своју евиденцију.

Ако матичар води матичне књиге за два или више сједишта матичара, онда попуњава посебан образац ДЕМ-4 за свако сједиште. Образац се попуњава на основу извршених уписа у матичне књиге и треба да обухвати податке за сва матична подручја односно за сваку матичну књигу. Приликом састављања овог прегледа, треба водити рачуна да се текући бројеви уписа у матичну књигу правилно настављају.

Образац ДЕМ-4 матичар треба да попуни на сљедећи начин:

- на линију у мјесецу треба уписати мјесец на који се односи Преглед уписа у матичне књиге;
- на линију општина назив општине, као и сједиште матичара;
- у колону 1. уписују се по реду матична подручја за која се води матична књига;
- у колону 2. азбучним редом називи насеља за која се воде матичне књиге;
- у колоне: 3, 9 и 16 треба уписати одговарајући текући број првог уписа у току извјештајног мјесеца, а у колоне: 4, 10 и 17 уписати одговарајући текући број посљедњег уписа у току извјештајног мјесеца;
- у колоне: 5, 11 и 18 треба уписати укупан број уписа у поједине матичне књиге у току извјештајног мјесеца;

- у колоне: 6, 17 и 19 треба уписати колико је било накнадних и поновних уписа у поједине матичне књиге у току извјештајног мјесеца;
- у колону 7 уписује се укупан број признања очинства, а у колону 8 број позаконења;
- у колоне: 12, 13 и 14 које се односе на насилне смрти, треба уписати у колону 12 колико је било несрећних случајева, у колону 13 број убистава и у колону 14 број несрећних случајева.

Уколико у току извјештајног мјесеца није било уписа у матичне књиге, у колоне на обрасцу ДЕМ-4 матичар уписује цртице.

За сваки текући број уписа у матичне књиге (осим поништених уписа) треба да се попуни одговарајући статистички образац. Поред тога, уз сваки статистички образац о случају смрти (образац ДЕМ-2) треба приложити образац "Потврде о смрти".

На основу примљених образаца и Прегледа уписа у матичну књигу Републички завод за статистику врши увид у контролу обухвата материјала.

Припрема

Одјељење статистике становништва

Одговара

Славко Шобот, директор

Претплата и куповина издања Републичког завода за статистику врши се на жиро рачун број: 562-099-00000556-87 Буџет Републике Српске, врста прихода 722 511, буџетски орган 09-22-001

Издаје: Републички завод за статистику, Република Српска,
Бања Лука, Вељка Млађеновића 12 д, Тел. 051/450-275,
<http://www.rzs.rs.ba>, e-mail: stat@rzs.rs.ba

Тираж: 300 примјерака